Skötselplan för naturreservatet Salvebo i Kungsbacka kommun

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Skötselplan för naturreservatet Salvebo i Kungsbacka kommun

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer. Områdets ädellövskog, talldominerade skog, bäckmiljö och andra ingående naturmiljöer samt områdets orörda karaktär med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och i förekommande fall restaureras. Ur ett långsiktigt perspektiv ska reservatet också bidra till en gynnsam bevarandestatus för arter som är knutna till ädellövskogar och förekommer i trakten. Reservatet ska genom sitt långsiktiga skydd fungera som en reträttplats, spridningsnod och genetisk reservoar för hotade skogsarter. Långsiktigt livskraftiga källpopulationer av sådana arter ska kunna kolonisera framtida värdekärnor i trakten. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Särskilt viktigt att värna är gamla eller senvuxna ädellövträd, döda och skadade träd, naturlig hydrologi samt hotade och sällsynta arter.

Syftet ska nås genom att:

- land- och vattenmiljöerna skyddas mot exploatering,
- gran avvecklas och artens spridning i reservatet motverkas,
- skötselåtgärder som veteranisering, luckhuggning och föryngring används. I övrigt ska processer som vind-, svamp- och insektsangrepp få forma skogens interna dynamik,
- nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper ska beaktas i skötseln av reservatet,
- främmande arter bekämpas om de riskerar att skada de naturvärden som reservatet avser att bevara,
- skogarna förvaltas så att förekomsten av död ved och gamla lövträd ökar.

2. Beskrivning av området

2.1 Markslag, naturtyper och arter

Naturtyper (KNAS[1])	Areal (hektar)

[1] Naturvårdsverket 2004. Kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden.

Ekskog	8,5
Tallskog	1,2
Lövblandad barrskog	4,1
Varav produktiv skogsmark	13,8

Natura 2000-habitat	Areal (hektar)
Näringsfattig ekskog 9190	8,5

Rödlistade och regionalt intressanta arter:

3 respektive 10 stycken, se förteckning i bilaga 4.

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning samt naturförhållanden

En karta över en geometrisk avmätning från 1729 (akt M89-21:1) visar att de låglänta, södra delarna av reservatet vid denna tid tillhörde inägorna och brukades som ängsmark. Norr om vägen, vid basen av klippbranten, fanns en gärdesgård, som avskilde inägorna från den samfällda utmarken i norr. Indelningen mellan inäga och utmark var oförändrad 1822 enligt en karta till inägodelning (akt M89-21:2). Stengärdesgården som markerar gränsen mellan inäga och utmark finns kvar än idag. På den före detta inägomarken växer rakstammiga, till synes likåldriga ekar med underbestånd av hassel. Denna typ av beståndsbildning är karakteristisk för igenväxande ängsmarker. Både ek och hassel påträffades i slåtterängar i Älvsåker socken under 1700-talets första hälft (Malmström 1939). Den forna ängsmarkens utbredning följer utbredningen av sandig morän i bäckdalen, vilken gränsar mot urberget som reser sig i form av klipp- och rasbranter. Carl Malmström (1939) beskriver utmarken i Älvsåker socken utifrån Hallands landsbeskrivning från 1729 samt några samtida källor:

> Utmarken, som var gemensam för hela socknen, var stenig och bergig samt i stor utsträckning ljungklädd. Skogar saknades utom i socknens östligaste del, där en tallgranskog fanns. Denna var dock vid denna tid mycket utglesnad, varför bönderna i socknen sinsemellan (år 1704 $^{10}/_{4}$) hade beslutat »at ingen däruti mera må afwerka än hwad hwars och ens husbyggnad och spisbrand fordrar…»

Den bäck som rinner genom reservatet tillhör Kungsbackaåns avrinningsområde och mynnar söder om reservatet ut i Lillån. Där bäcken rinner över reservatsgränsen i norr finns en kvarnlämning. Vid denna plats finns fundament till vad som verkar ha varit en magasinsbyggnad (RAÄ-nummer Älvsåker 114:1). En fördämningsvall syns också i terrängen. Omrörda stenmassor NV om magasinhuset markerar troligen kvarnens läge. I reservatets södra del syns den gamla vägen upphöjd i terrängen. Bäcken rinner under den gamla vägen via en stenvalvsbro byggd av granitblock (RAÄ-nummer Älvsåker 113:1).

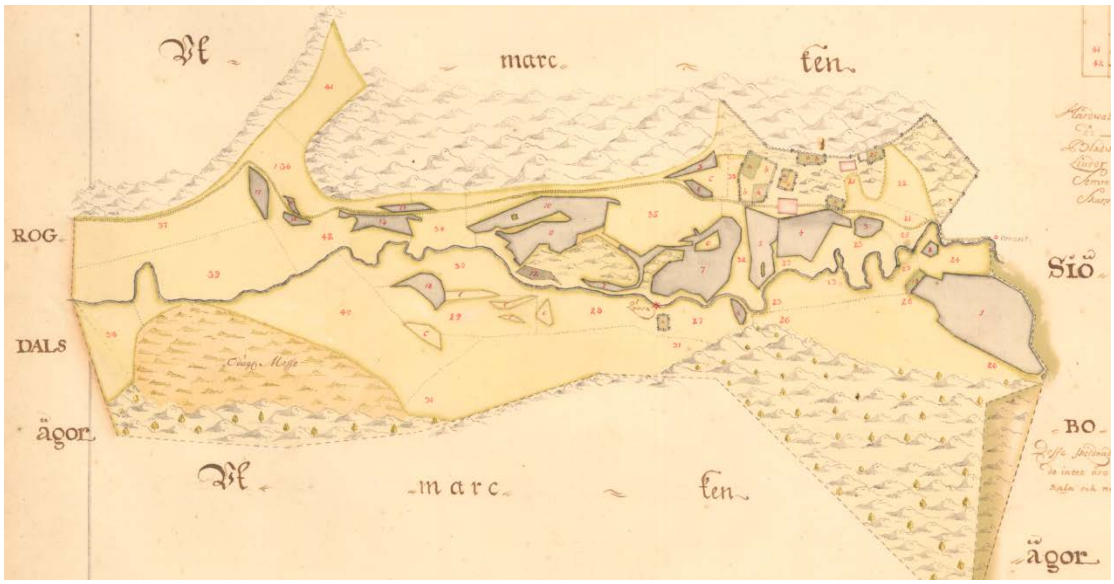

På detta kartutsnitt från 1729 syns inägornas avgränsning i landskapet. Nuvarande Salvebo 1:20 lokaliseras på kartan genom den gamla vägens sinusformade lopp till vänster. Inägornas mot norr utlöpande del markerar ängsmarken i bäckdalen. © Lantmäteriet.

Så här ser den före detta ängsmarken ut idag. Ek och hassel dominerar vedvegetationen, men även gran förekommer. Foto: Mattias Lindström.

2.3 Beskrivning av bevarandevärden

Biologiska värden

Det avgränsade reservatet ingår i en större nyckelbiotop med hedekskog i ras- och klippbranter. Gamla träd, senvuxna träd, död ädellövved, delvis översilade ras- och klippbranter, skogsbäck, underbestånd av hasselbuketter nedanför branterna utgör exempel på skyddsvärda strukturer som förekommer inom området. Här finns också en del naturvårdsintressanta arter som grov fällmossa, mussellav, rostfläck och grynig filtlav. Ovanför klippbranten växer risväxter tillsammans med ek, tall och björk på hällmark. Ett sumpstråk förekommer i områdets nordvästra del.
Skogsbäcken som mynnar ut i Lillån har en orörd karaktär och man kan tänka sig att både öring och flodpärlmussla kan gå upp i bäcken då inget vandringshinder finns mellan dessa båda bäckar.

Marken nedanför klipp- och rasbranterna har enligt kartor från 1729 respektive 1822 varit ängsmark. Detta kan vara en bidragande orsak till den relativt ymniga förekomsten av hassel. Ekarna i denna del av området är rakstammiga och växer tätt. Vidkroniga ekar saknas. Gran tränger ställvis upp underifrån.

Klipp- och rasbranterna avgränsas från den tidigare inägomarken genom en stengärdesgård. Marken norr om stengärdesgården har tidigare varit samfälld utmark. I branterna växer krattiga, gamla ekar tillsammans med främst tall. Branterna är storblockiga och reser sig högt över bäckdalen och den gamla inägomarken.

Geologiska värden

Reservatet består av hedekskog i ras- och klippbranter som är delvis översilade, terrängen är därmed mycket kuperad.
Berggrunden består av granit som är en sur, kiselrik, djupbergart.

Kulturhistoriska värden

Kulturhistoriska värden finns i form av stengärdesgård, röjningsröse, kvarnlämning och stenvalvsbro.

Friluftsvärden

Med tanke på att området är kuperat och delvis består av ras- och klippbranter så är det i stora delar svårtillgängligt för friluftslivet. Längs bäcken i västra delen kan man ströva omkring i vacker ek- och hasselskog och uppe på platån kan man ströva omkring i fina ek och tallskogar.

Prioriterade bevarandevärden

Hedekskogen utgör reservatets prioriterade bevarandevärden.

2.4 Referenser

Larsson, K. och Simonsson, G. 2003. Den halländska skogen – människa och mångfald. En underlagsrapport till en regional strategi för skogsskydd. Länsstyrelsen i Halland, Halmstad. Meddelande 2003:7. 74 s.

Malmström, C. 1939. Hallands skogar under de 300 senaste åren. Meddelande från statens Skogsförsöksanstalt 31: 171-300.

Mathiasson, M., Bengtsson, S., Flodin, L-Å. och Paulsson, I. 2006. Strategi för formellt skydd av skog i Halland. Länsstyrelsen i Halland och Skogsstyrelsen, Halmstad. 77 s.

Riksantikvarieämbetet. 2004. Fornsök. RAÄ-nummer: Älvsåker 113:1. [http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html?objektid=10152701130001&tab=3] Sidan hämtad: 2014-12-22.

Riksantikvarieämbetet. 2004. Fornsök. RAÄ-nummer: Älvsåker 114:1. [http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html?tab=3&page=1&objektid=10152701140001] Sidan hämtad: 2014-12-22.

Schallin, J. G. 1822. Delning av inägor, Salvebo nr 1, Älvsåkers socken, Hallands län (karta; akt M89-21:2, Lantmäteriet).

Vikman, P. 1729. Geometrisk avmätning, Salvebo nr 1, Älvsåkers socken, Hallands län (karta; akt M89-21:1, Lantmäteriet).

3. Skötsel av området

3.1. Generella riktlinjer

Reservatet ska skötas enligt de principer som anges i kapitel *1 Syftet med naturreservatet*. Några skötselprinciper av generell betydelse kommenteras nedan.

Granröjning
Hela området hålls kontinuerligt fritt från gran. Gran är ett skuggtåligt sekundärträd som klarar av att växa upp i skugga. Granen kan på sikt konkurrera ut lövträd om den inte begränsas.

Värna om gamla ädellövträd och arter knutna till dessa miljöer
Eftersom det i reservatet såväl som i närområdet nu råder brist på unga och medelålders ekar för rekrytering kan det uppstå behov av åtgärder som syftar till att motverka generationsglapp och fragmentering i ekskogen. Ekar med förekomst av rödlistade arter och signalarter ska gynnas så att de blir så gamla som möjligt. Detta gäller även för ekar med goda förutsättningar att få motsvarande arter. I reservatet ska finnas möjlighet att vid behov utföra försiktig ljushuggning vid gamla eller senvuxna ekar samt rekryteringsträd.

Värna om död ved i olika stadier

Ingen lövved får föras ut från reservatet. I området får metoder för att motverka åldersglapp genom veteranisering användas. Denna typ av åtgärd används för att skapa substrat av död ved i olika variationer och behövs för att gynna arter som är beroende av död ved och kontinuerlig tillförsel av detta. Åtgärderna används för att överbrygga generationsglappet så att dessa arter kan finnas kvar tills avdelningarna med yngre ek åldrats och erbjuder dessa substrat. Åtgärderna är av tillfällig karaktär och utförs vid behov.

Främmande arter

Om främmande arter upptäcks i reservatet, bör de bekämpas om de riskerar att påverka de naturvärden som reservatet avser att bevara. Bekämpning ska dock endast ske om det finns förutsättning att med rimlig ekonomisk insats begränsa artens förekomst i reservatet. Bekämpning kan även ske om det finns nationellt intresse av att bekämpa arten, såvida bekämpningen inte motverkar reservatets syfte.

Utsättning av arter

Nationellt hotade arter som är knutna till reservatets naturtyper, där utsättningar krävs för att stärka artens möjlighet till långsiktig överlevnad i länet, kan sättas ut i området under förutsättning att det inte motverkar reservatets syfte.

Kulturmiljöer

Kulturmiljöer bör så långt det är möjligt röjas från igenväxning och rensas från ev. röjningsrester.

3.2 Skötselområden

Reservatet är indelat i 2 skötselområden redovisade på skötselkarta Bilaga 2C.

SKÖTSELOMRÅDE 1: RÖJNING BARR- ÄDELLÖVSKOG

Avdelning: 2, 4, 7 och 8

Areal: 8,5 hektar

Beskrivning: Hedekskog med inslag av hassel, gran, tall och björk. I bäckdalen, där träden vuxit upp från före detta ängsmark, står träden tätt, är rakstammiga och troligen ganska likåldriga. Hasseln är utbredd i den gamla ängsmarken. I branterna växer främst ek och tall, här återfinns några krattiga gamla ekar.

Mål: Ekskog med hög täthet av död ved och gamla träd. Långsiktigt är målsättningen en flerskiktad, luckig och olikåldrig ädellövskog med inslag av hassel, tall och annat löv

med god förekomst av död ved i form av lågor, grenar, högstubbar, torrakor och torrträd.

Åtgärder:
- Löpande röjning av gran vid behov.
- Vid behov kan det på sikt användas skötselmetoder såsom luckhuggning och skapande av ljusbrunnar för att bestånden ska bli flerskiktade och möjliggöra föryngring av ek och hassel.
- Burar kring uppväxande ek och småhägn kan användas för att gynna ekföryngringen.

SKÖTSELOMRÅDE 2: RÖJNING BARR-ÄDELLÖVSKOG MED INSLAG AV TALL

Avdelning: 1, 3, 5 och 6

Areal: 5,3 hektar

Beskrivning: Tall- och ekdominerad skog med inslag av björk, en och gran. På hällmarken ovanför klippbranten finns ekföryngring, men älgbetet på plantorna är påtagligt. Trädfattiga mossestråk finns i de norra delarna av skötselområdet.

Mål: Ek- och tallskog utan påverkan av gran. Ekar föryngrar sig där luckor finns, tätheten av död ved och gamla träd är hög. Långsiktigt är målsättningen en flerskiktad, luckig och olikåldrig lövblandad tallskog med god förekomst av död ved i form av lågor, grenar, högstubbar, torrakor och torrträd.

Åtgärder:
- Löpande röjning av gran vid behov. För att gynna ekarna kan vid enstaka tillfällen även andra trädarter röjas.
- Burar kring uppväxande ek och småhägn kan användas för att gynna ekföryngringen.

4. Friluftsliv och turism

Området ska vara tillgängligt för friluftslivet på ett sätt som inte äventyrar naturvärdena. Besökarna ska kunna vandra omkring på egen hand och uppleva naturreservatet enligt allemansrättens principer med de begränsningar som följer av reservatsföreskrifterna. En informationsskylt ska placeras i den sydvästra delen och en parkeringsplats kan anläggas i den sydvästra delen vid behov.

Åtgärder
- Informationstavla ska sättas upp, föreslagen plats finns markerad i bilaga 2B.
- Parkeringsplats för 1-3 bilar kan anläggas, föreslagen plats finns angiven i bilaga 2B.

5. Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Uppföljning ska ske enligt Naturvårdsverkets uppföljningsprogram. Länsstyrelsen ansvarar för regelbunden tillsyn av reservatet.

6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	**När**	**Skötselområde**	**Prioritet**	**Finansiering**
Röjning av gran	Löpande vid behov	Hela reservatet	1	Vårdanslaget
Utmärkning av reservatets gränser	Snarast	Hela reservatet	1	Vårdanslaget
Skapande av död ved/veteranisering	Vid behov	Hela reservatet	3	Vårdanslaget
Föryngring av trädskikt	Vid behov	Hela reservatet	2	Vårdanslaget
Luckhuggning	Vid behov	Hela reservatet	2	Vårdanslaget
Uppsättning av informationstavla	Snarast	Se karta 2B	1	Vårdanslaget
Anläggning av parkeringsplats	Vid behov	Se karta 2B	3	Vårdanslaget